

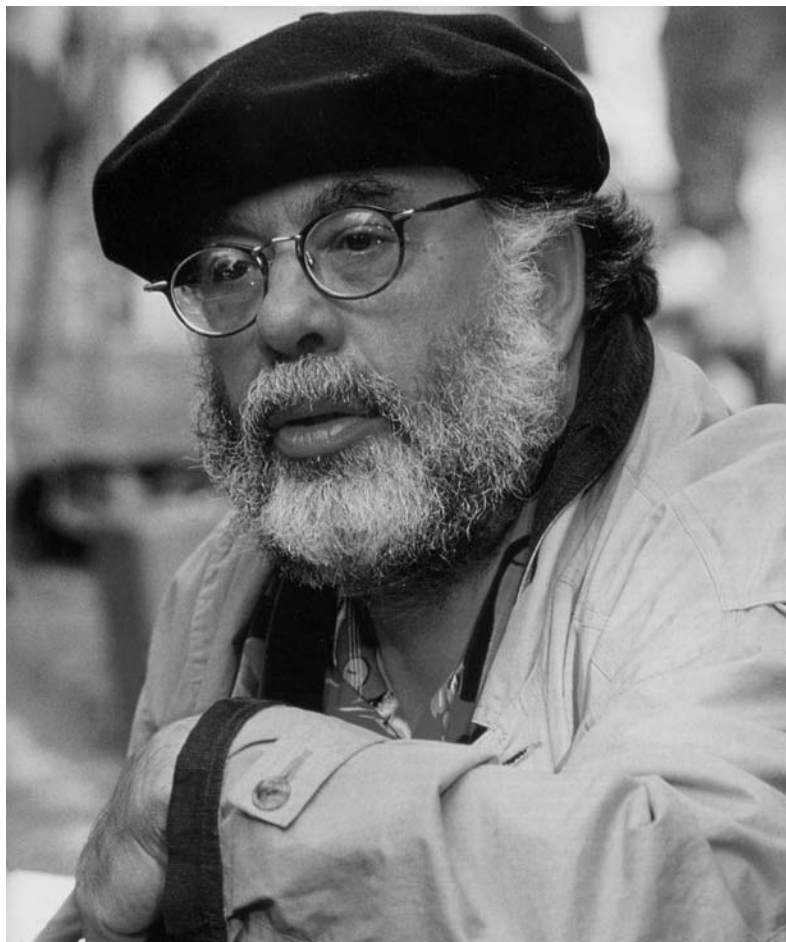
Coppola i Lucas, el somni de la *Zoetrope*. El nou cine nord-americà (II)

Havier Jiménez

Ashby, Cassavettes, Allen, Bogdanovich, o altres com Altman, Penn, Malick, Peckinpah o Hellman podrien servir com exemples contemporanis de l'època per explicar el fenomen de la transformació del cinema nord-americà al principi dels 70; però la situació de les *majors* cinematogràfiques necessitava, a més de qualitat artística, èxits a la taquilla per intentar treure el vaixell enfonsat que era Hollywood d'una dinàmica que ja s'arrossegava des de feia pràcticament 20 anys.

L'estrena en un espai molt curt de temps de dos films com *Bonnie & Clyde* (*Bonnie & Clyde*, Arthur Penn; 1967) i *Easy rider* (*Easy rider*, Dennis Hopper; 1969) va proporcionar, en aquests casos a la Warner Bros, unes elevades recaptacions a la taquilla tenint en compte els seus pressupostos. Altres condicionaments cabdals de l'època varen ser l'arribada com a cap de producció a la Paramount Pictures de Robert Evans¹, que va desenvolupar la seva tasca entre els anys 1966 i 1974 i l'estrena al 1970 de *Love story* (*Love story*, Arthur Miller, 1970), un melodrama que va aconseguir el retorn del públic en massa a les sales cinematogràfiques, i el primer èxit rotund –en aquest cas de la Paramount Pictures– d'una dècada que començava a donar les seves primeres passes.

Aquest *renaixement cinematogràfic* que s'il·luminava a l'horitzó de Hollywood va tenir en l'encontre dels dos cineastes que donen títol a l'encapçalament de l'article, Francis Ford Coppola i George Lucas el seu moment d'inflexió. Amb base universitària, mateixos interessos i preocupacions artístiques, conjunyien alhora la possibilitat d'aconseguir èxits a taquilla amb qualitat cinematogràfica. Coppola i Lucas decideixen fundar, en un acord sense precedents entre dos directors de cinema, la seva pròpia productora independent de l'engranatge de Hollywood amb el nom d'*American Zoetrope*² un 12 de desembre de 1969 a la ciutat de San Francisco. Gràcies als acords aconseguits amb la Warner Bros –productora dels dos últims llargmetratges de Coppola– aquesta corporació es farà càrrec dels pressupostos dels primers set projectes que presenten, i on, a més dels dos fundadors, entren a formar part d'*American Zoetrope* gent com Randall Kleiser (futur director del musical *Grease*, 1975), John Milius (guionista

Francis Ford Coppola i George Lucas (...). Amb base universitària, mateixos interessos i preocupacions artístiques, conjunyien alhora la possibilitat d'aconseguir èxits a taquilla amb qualitat cinematogràfica.

d'*Apocalypse now* i director de films posteriors com *Conan the barbarian*, 1983 o *Flight of the Intruder*, 1991) o Walter Murch (muntador de Coppola i Lucas, entre altres). Aquests són els membres més destacats del total del grup que treballava a Zoetrope, procedents tots de les universitats d'UCLA i l'USC, on varen cursar els seus estudis cinematogràfics tant en Coppola com en Lucas.

L'encontre dels dos directors serà crucial per a les seves trajectòries, però molt breu en el marc temporal. Si la inauguració de l'*American Zoetrope* es produeix el

1969, només tres anys després es consumeix la separació personal de tots dos, encara que la professional tindrà una represa més endavant. Coppola representava el paper de cap, de líder del grup mentre que Lucas i els altres el seguien en una cursa que començarà amb el rodatge de *The rain people* (*Llueve sobre mi corazón*, Francis Ford Coppola; 1969), una mena de *road-movie* en què la història gira entorn a una dona casada que decideix escapar-se de casa, embarassada, i que pel camí recull a un autoestopista interpretat per James Caan, encontre que desencadenarà un tràgic desenllaç. La desmembració del nucli familiar, en aquest cas un matrimoni³ era el teló de fons mentre que el personatge⁴ interpretat per Caan era un homenatge a la infantesa i a la innocència que la gent perd i que mai més pot recuperar. La recaptació a taquilla no va resultar, però la pel·lícula va gaudir d'una bona crítica i se'n va emportar la Conxa d'Or, el primer premi del Festival de Cine de San Sebastián.

Després d'aquesta primera producció per part de la Zoetrope, començaria la sèrie de rodatges basats en els projectes presentats per Coppola a la Warner, aprovats gràcies als seus baixos costos i apostant per recaptacions que, sense convertint-se en èxits, deixaven una sèrie de guanys importants per poder posar en marxa projectes més ambiciosos. Entre els projectes, a més de l'òpera prima del grup *The rain people* es trobaven els següents guions: *THX 1138* de George Lucas, *The conversation* de Francis Ford Coppola, *Apocalypse now* de John Milius, *Have we seen the elephant* de John Korty, *Vesuvia* de Carroll Ballard i un titulat *Santa Rita* que figura sense autor⁵. Precisament la història de Lucas va ser la primera en posar-se en marxa, gràcies en part al fet que ja gaudia d'una versió curta anterior que va servir a Lucas per aconseguir una beca de llicenciatura a la universitat per poder assistir a un rodatge en els estudis de la Warner, moment del primer encontre amb Coppola.

La complicació de la història futurista que plantejava l'argument va provocar els primers problemes amb la productora gran. El visionat de part del material filmat va ser rebutjat i es varen haver d'introduir una sèrie de canvis per poder acabar-la amb el menys pressupost possible. Les primeres diferències importants entre Coppola i Lucas arribaren en aquest rodatge, posant de manifest les distintes personalitats de cadascun. La finalització del rodatge de *THX 1138* i la seva estrena el març de 1971 va comportar una sèrie de

conseqüències entre els dos fundadors de Zoetrope, que quedaren patents tant a l'hora del rodatge, planificació temporal, relacions amb l'equip de treball, entre altres. La Warner, després dels problemes que va provocar aquesta filmació, retirà el suport econòmic dels projectes esdevinidors, afegint-se a més l'escàs ressò a taquilla que va suposar l'estrena de l'òpera prima de Lucas en els cinemes, aconseguint una recaptació suficient només per no perdre la inversió realitzada. La resta de projectes, excepte *The conversation* i *Apocalypse now* al 1974 i 1979, no s'arribaren a dur a terme.

La situació de Coppola es va girar com un rellotge de sorra, el seu somni que havia començat tan sols tres anys abans es veia sense el suport necessari per tornar a engegar, quan només havia recorregut el primer tram del seu viatge. Serà en aquest moment quan entrarà en escena el personatge del qual hem parlat...

conseqüències entre els dos fundadors de Zoetrope, que quedaren patents tant a l'hora del rodatge, planificació temporal, relacions amb l'equip de treball, entre altres. La Warner, després dels problemes que va provocar aquesta filmació, retirà el suport econòmic dels projectes esdevinidors, afegint-se a més l'escàs ressò a taquilla que va suposar l'estrena de l'òpera prima de Lucas en els cinemes, aconseguint una recaptació suficient només per no perdre la inversió realitzada. La resta de projectes, excepte *The conversation* i *Apocalypse now* al 1974 i 1979, no s'arribaren a dur a terme.

La idea de la pel·lícula s'allunyava en un primer moment del que Coppola havia cercat fins ara. Era una història produïda per una major, i encaminada des

de la seva gestació a aconseguir èxit a la taquilla. Coppola va decidir acceptar l'ofertament per dirigir el futur *The goodfather* (El padrino, Francis Ford Coppola; 1972) assessorat per en Lucas, ja que aquesta era la darrera opció que quedava per poder enlairar el projecte de Zoetrope, perquè, a més del sou que Coppola pogués rebre per la direcció, també hi havia en joc un prestigi com a director i la possibilitat que el film es pogués convertir en una de les pel·lícules més taquilleres de la temporada.

En aquest moment, entorn del 1972, Coppola començarà la seva etapa més gloriosa com a director cinematogràfic, filmant quatre pel·lícules fins al 1979 que el varen convertir en una llegenda... que començarà amb *The goodfather*. ■

¹ Actor que va aparèixer en diversos títols menors als finals dels 50 (*Man of a thousand faces*, Joseph Pevney; 1957 o *The best of everything*, Jean Negulesco; 1959) i que posteriorment, a la dècada dels seixanta, gràcies a la seva fama de conqueridor i bones relacions amb directius dels grans estudis va arribar a desenvolupar una carrera com a productor, primer directament per la Paramount Pictures i després treballant de forma independent per la corporació produint films com *Marathon man* o *Cotton club*. Resum de les declaracions del mateix Evans al documental *El noi que va conquerir Hollywood*, dirigit al 2002 per Brett Morgen y Nanette Burstein.

² Després d'un viatge per Alemanya i Dinamarca al 1969, Coppola retrà un homenatge al cinema europeu amb el nom d'*American Zoetrope*, agafant un zoòtrop com a símbol d'il·lusió i fantasia; i de la mateixa forma del que varen fer Bergman, Godard i Truffaut per Europa, ells varen pretendre fer un nou cinema nord-americà, amb noves il·lusions i fantasies. Resum de les declaracions de Coppola al documental *Un llegat de cineastes: Els primers anys d'American Zoetrope*, 2004.

³ En el seu anterior films, Coppola mostrava la incomunicació d'un matrimoni amb el seu fill. El concepte de família no només va ser clau per Coppola, sinó per la dècada dels setanta en general. Amb diferents tractaments en exemples com *Mean streets* (Malas calles, Martin Scorsese; 1973), *The deer hunter* (El cazador, Michael Cimino; 1975) o *Carrie* (Carrie, Brian de Palma; 1976).

⁴ Els dos protagonistes amaguen uns perfils molt semblants als personatges de *This sporting life* (El ingenuo salvaje, Lindsay Anderson; 1963), obra clau del Free Cinema anglès.

⁵ Títols i autors que apareixen en el seu full original al documental *Un llegat de cineastes: Els primers anys d'American Zoetrope*, 2004.

⁶ Corporació multinacional industrial que entrarà dins del món de la comunicació, en aquest cas en el vessant de la cinematografia, comprant els estudis Paramount Pictures al 1966, amb Charles Bluhdorn al cap. Mantindrà el control durant vint-i-dos anys, quan el 1994 vendrà els estudis a un altre multinacional, en aquest cas la Viacom

